

För alla

Chefskap

Delrapport 4: Primärvårdsenkäten

under hela

karriären

INNEHÅLL

Inledning	3
Verksamhetschefen alltmer sällan en läkare.....	3
Betydelsen av chefens yrkesbakgrund.....	5
Bilaga 1. Om primärvårdsenkäten	8

Författare: Sara de Haas
Stockholm, december 2021

Inledning

Läkarförbundet genomförde en enkätundersökning bland läkare verksamma inom primärvården över årsskiftet 2020–2021, kallad Läkarförbundets primärvårdsenkät 2020. Denna delrapport behandlar frågor om chefskap utifrån den undersökningen.

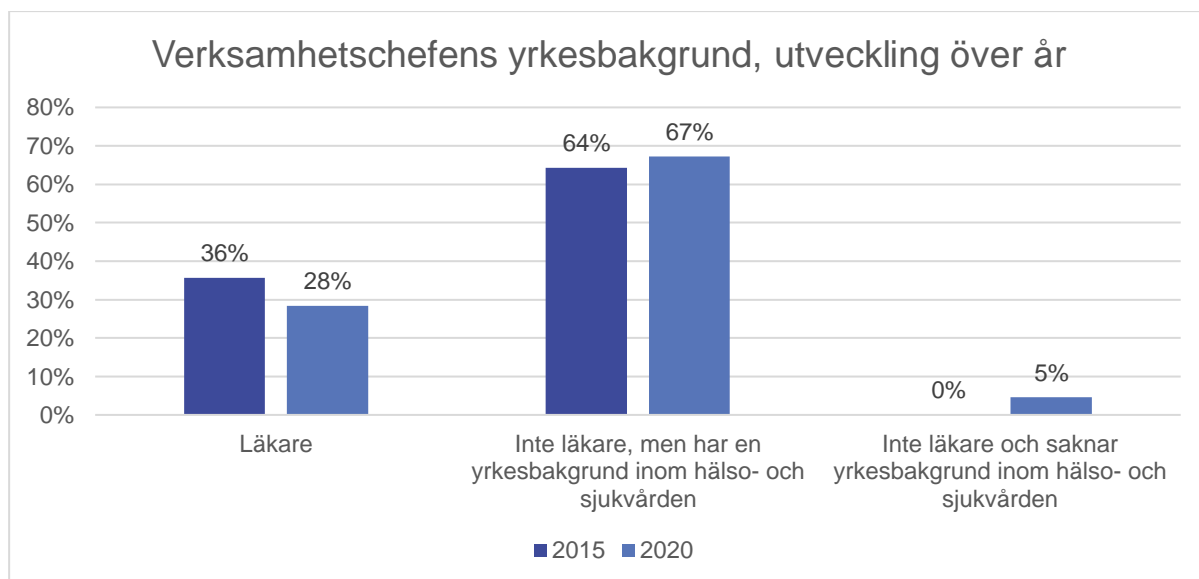
Läkarförbundet ser ett behov av att hälso- och sjukvården har chefer med gedigen medicinsk kompetens på alla nivåer. Därför krävs att fler läkare blir chefer. Det är viktigt för en patientsäker och effektiv vård baserad på evidens och hög kvalitet. Det är en fråga om medborgarnas tillit till hälso- och sjukvården såväl som patientsäkerhet.

Med läkare som chefer främjas tillit, teamarbete, koordinering och transparens. Läkare har den högsta medicinska kompetensen bland hälso- och sjukvårdens professioner och läkarnas höga medicinska kompetens är en central förklaring till de positiva resultaten.

Verksamhetschefen alltmer sällan en läkare

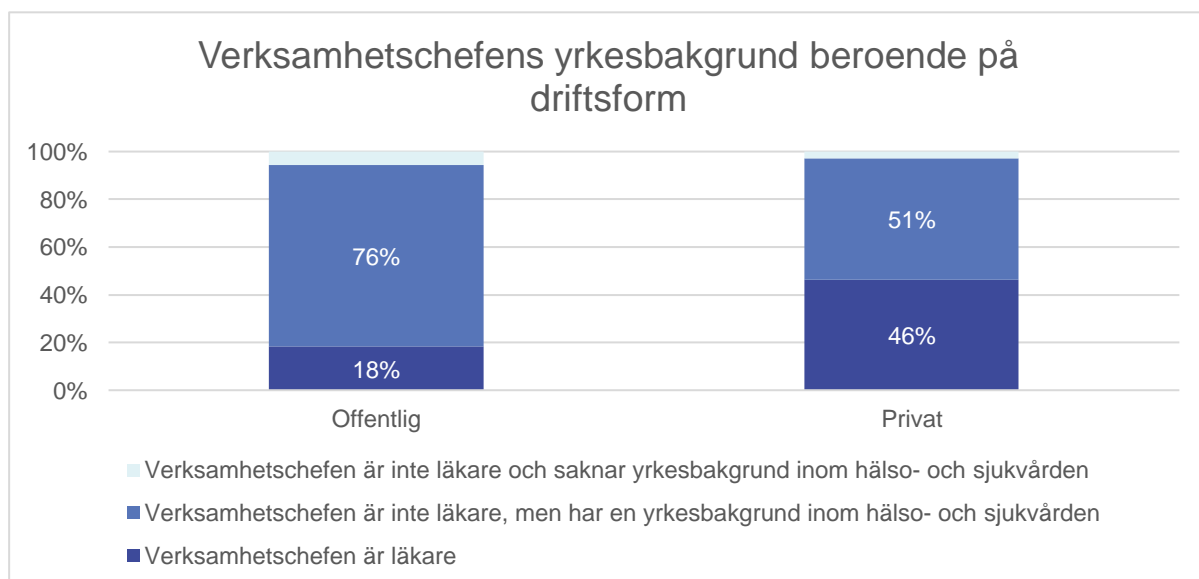
Andelen läkare som är chefer har minskat under lång tid. Framför allt minskar läkare som är verksamhetschefer. Detta sker samtidigt som verksamhetsområdena växer, ansvarsområdena blir större och prioriteringarna tuffare. Attraktiviteten i chefsuppdragen minskar. Priset för att ta ett chefsuppdrag tenderar att öka då många går miste om sin jour- och beredskap, får begränsade möjligheter till klinisk tjänstgöring, samtidigt som förutsättningar och befogenheter inte ges i tillräcklig utsträckning.

Få verksamhetschefer är läkare på landets vårdcentraler. Endast 28 procent av de svarande arbetar på en vårdcentral med en verksamhetschef som är läkare. Det är en minskning från 2015, då 36 procent av de svarande arbetade på en vårdcentral på vilken verksamhetschefen var en läkare (se Diagram 1). På privata vårdcentraler är det vanligare att verksamhetschefen är läkare än på offentligägda (se Diagram 2). Ungefär 65 procent av de svarande arbetar på en offentligt driven vårdcentral och 35 procent på en privatägd.

Diagram 1. Andel svarande vars verksamhetschef är läkare, 2015 respektive 2018.

Källa: Läkarförbundets primärvårdsenkät 2015 respektive 2020.

Diagram 2. Andel svarande vars verksamhetschef är läkare på offentligt respektive privat drivna vårdcentraler.

Källa: Läkarförbundets primärvårdsenkät 2020.

Tyvärr är det också så att det är få läkare som vill bli verksamhetschef på en vårdcentral idag. Tillväxten kommer därför antagligen att vara låg. Det var så få som 20 procent av de svarande som kunde tänka sig att ens söka en tjänst som verksamhetschef på en vårdcentral. Viljan att bli chef inom övriga vården är något högre. 36 procent av de svarande uppger att de kan tänka sig att bli chefs inom vården, överhuvudtaget.

För att vända utveckling att allt färre chefer inom vården är läkare vill vi stärka ledarskapskompetensen och förbättra den villkoren för och därmed arbetsmiljön på landets vårdcentraler.

Vi vill se:

- mer inslag av ledarskap i hela utbildningskedjan¹
- fler chefstjänster för underläkare
- att hög medicinsk kompetens hos chefer värderas bättre
- bättre arbetsmiljö i hälso- och sjukvården.

Betydelsen av chefens yrkesbakgrund

Vår undersökning visar att verksamhetschefens yrkesbakgrund tycks ha betydelse för hur nöjda läkarna är med sin chef, hur de upplever sin arbetsmiljö och inte minst patientsäkerheten.

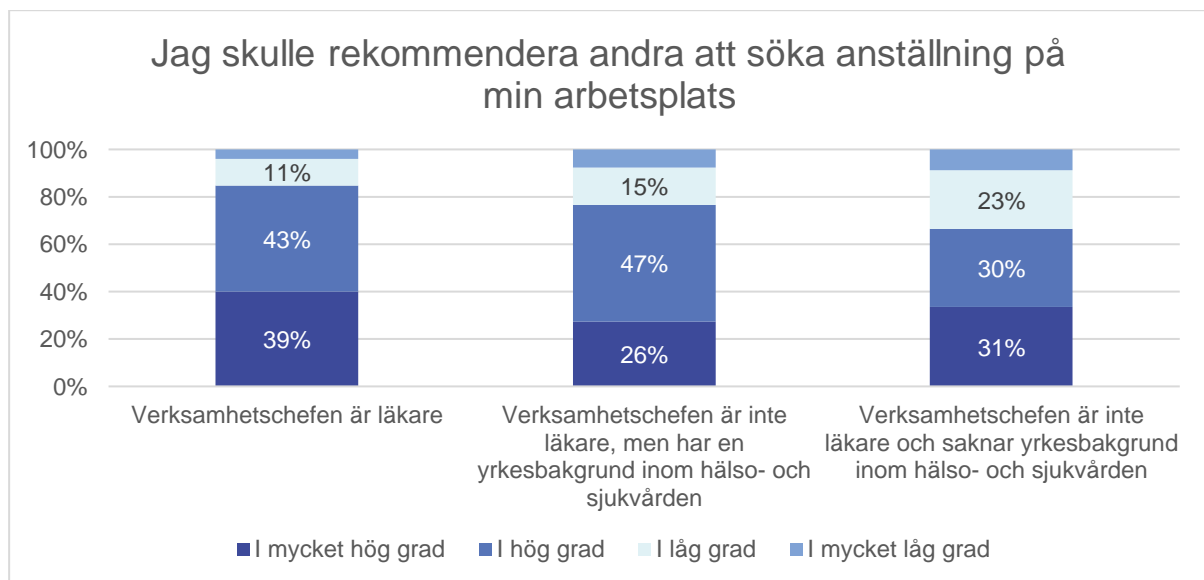
Vad gäller generella chefsegenskaper är de svarande över lag ganska nöjda med sin verksamhetschef, medan de vars verksamhetschef är läkare är ännu nöjdare. De flesta, 85 procent, anser exempelvis att verksamhetschefen drivs av en vilja att förbättra verksamheten. Motsvarande andel är 89 procent inom svarsgruppen med en läkare som verksamhetschef. De flesta anser också att deras verksamhetschef öppnar upp för medarbetarnas synpunkter och beakta dessa när beslut fattades. Totalt instämmer 73 procent av de svarande i det påståendet och 78 procent i gruppen med en läkare som verksamhetschef.

Det är däremot bara 66 procent av de svarande som instämmer i påståendet att verksamhetschefen har förmåga att genomföra förändringar i verksamheten. Här är andelen som instämmer betydligt högre bland de svarande med en läkare som verksamhetschef, 77 procent. Resultatet stämmer dock väl med resultat från tidigare undersökningar som förbundet genomfört, riktat till medlemmar som är chefer. Små befogenheter upplevs av många läkare som det mest negativa i chefskapet.

---

¹ Inslag av ledarskap i utbildningskedjan kan till exempel ges i form av särskilda utbildningsprogram där chefs- och ledarskapsutbildning möjliggörs redan under specialiseringstjänstgöringen, så kallad Ledarskaps-ST och kurser i förändringsledning.

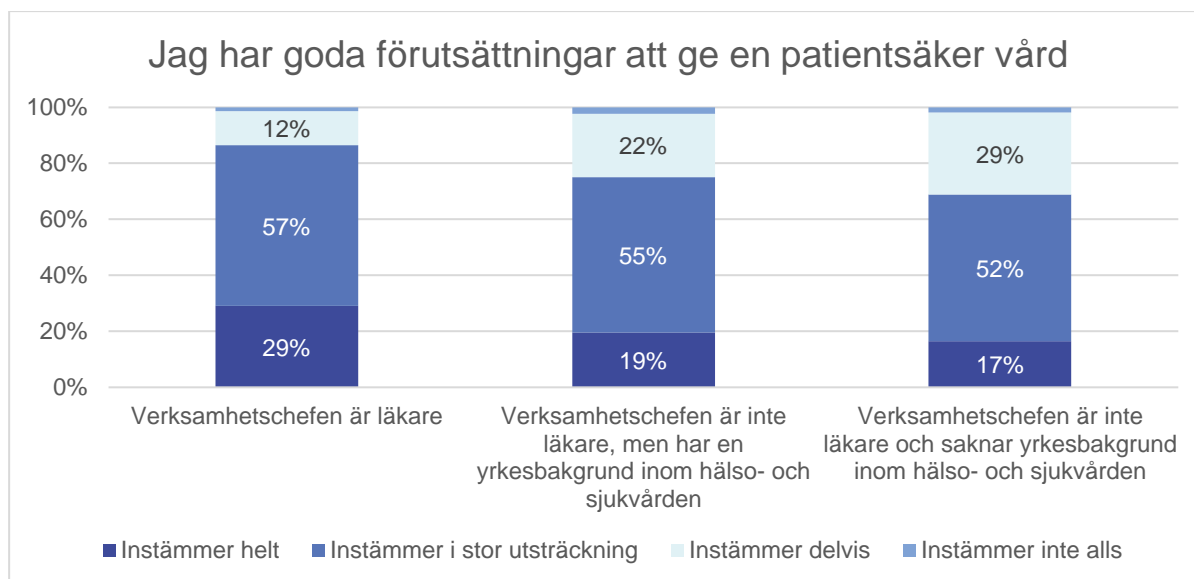
Vad gäller läkarnas arbetsmiljö är de svarande som har en läkare som verksamhetschef mer tillfreds med psykosociala arbetsförhållanden och med sitt arbete som helhet, allt inräknat. De överväger också mer sällan att söka nytt jobb. De svarande vars chef är läkare skulle också i högre grad än de två andra svarsgrupperna rekommendera andra att söka anställning på deras arbetsplats (se Diagram 3).

Diagram 3. Andel som instämmer i påståendet att de skulle rekommendera andra att söka anställning på deras arbetsplats, beroende på verksamhetschefens yrkesbakgrund.

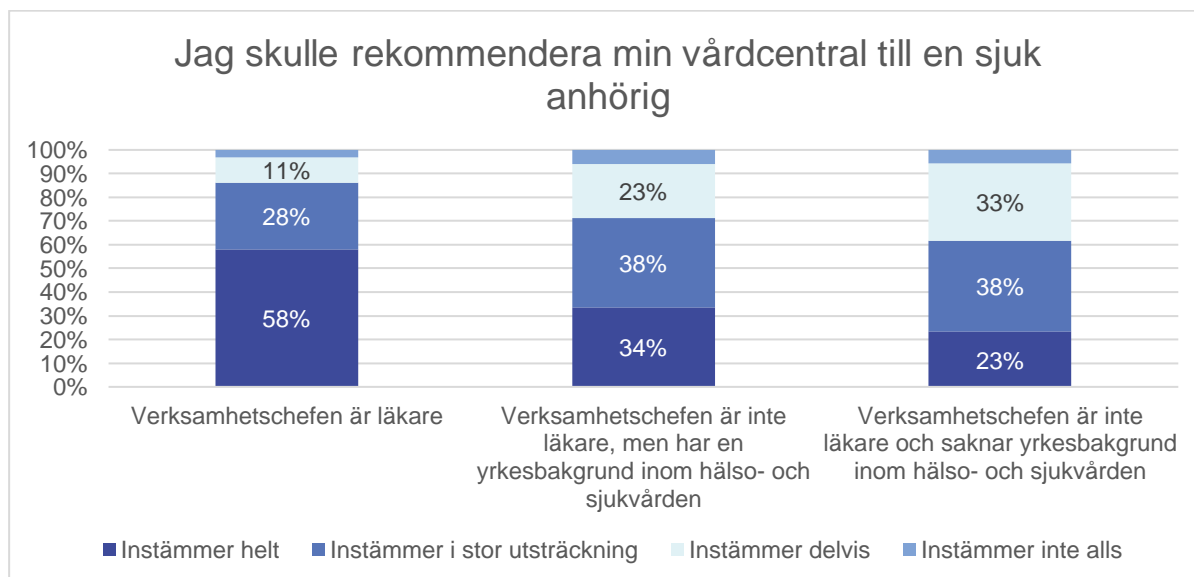
Källa: Läkarförbundets primärvårdsenkät 2020.

Svarande som har en läkare som verksamhetschef upplever sig vidare i högre grad ha förutsättningar att ge en patientsäker vård (se Diagram 4). En mycket högre andel i denna grupp instämmer också helt eller i hög utsträckning i påståendet att de skulle rekommendera sin vårdcentral till en sjuk anhörig (se Diagram 5).

Diagram 4. De svarandes upplevelse av sina förutsättningar att ge en patientsäker vård, beroende på chefens yrkesbakgrund.

Källa: Läkarförbundets primärvårdsenkät 2020.

Diagram 5. Andel svarande som instämmer i påståendet att de skulle rekommendera sin vårdcentral till en sjuk anhörig, beroende på chefens yrkesbakgrund.

Källa: Läkarförbundets primärvårdsenkät 2020.

Bilaga 1. Om primärvårdsenkäten

Läkarförbundets senaste primärvårdsenkät skickades ut till läkare verksamma inom primärvården hösten 2020. En tidigare enkät skickades ut 2015.

Målgrupp: läkare verksamma inom primärvården (totalt ca 6 817 personer)

Antal svarande: 3 295 läkare, varav 2 866 fortsatt verksamma inom primärvården

Svarsperiod: runt årsskiftet 2020–2021

Svarsfrekvens: ca 42 procent*

*Det totala antalet mottagare av enkäten går inte att fastslå exakt. Enkäten skickades ut i pappersformat och digital till två olika svarsgrupper som till stora delar överlappar varandra. Det saknas uppgift om det totala antalet läkare verksamma inom primärvården. Därför kan vi heller inte uttala oss om exakt svarsfrekvens.